

Inka Hopsu vihr

## **Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä avustukseksi kunnille ja muille lukiokoulutuksen järjestäjille painettujen lukion oppikirjojen hankintaan (10 000 000 euroa)**

### **Eduskunnalle**

Suomalaisten, erityisesti nuorten, heikkenevä luku- ja kirjoitustaito on vakava ongelma, johon täytyy puuttua nyt. Viimeisimmän PIRLS-tutkimuksen mukaan niiden lasten osuus, joiden lukutaito on huono, on kymmenen vuoden aikana tuplaantunut. Erittäin huonosti lukevien määrä on tuplaantunut viidessä vuodessa. Ylipäättään heikkoja lukijoita on aiempaa enemmän ja samalla erinomaisten lukijoiden määrä on vähentynyt. Tämä ongelma pitää ottaa tosissaan niin kodeissa, kouluissa kuin yhteiskunnassa. Luku- ja kirjoitustaito ovat edellytyksiä tulevaisuuden työelämässä pärjäämiselle.

Kouluissa meillä on hyviä mahdollisuuksia edistää lukemista, lukutaitoa ja lukuintoa. Tämä vaatii, että saatavilla on painettuja kirjoja, niin oppikirjoja kuin koulukirjastosta löytyvää tieto- ja kaunokirjallisuutta digitaalisten oppimateriaalien rinnalle. Näiden saaminen kouluihin vaatii yhteiskunnalta merkittävää tukea kunnille ja koulutuksen järjestäjille. Koulutuksen järjestäjät päättävät itsenäisesti, käyttävätkö ne painettuja vai digitaalisia oppimateriaaleja.

Me tiedämme, että jo 30 minuuttia päivittäistä lukemista parantaa lukutaitoa. Tämä voidaan saavuttaa nopeasti koulupäivän aikana. Ruotsissa laskevaan lukutaitoon on tartuttu luomalla valtiontutkimalli painetuille oppimateriaaleille. Ruotsin mallissa koulut ja kunnat voivat hakea erillistä tukea painettuihin koulukirjoihin ja opettajan materiaaleihin. Käytössä on myös erillinen tuki kauno- ja tietokirjallisuuden sekä muiden kirjojen hankkimiseen koulun kirjastoon. Ruotsin hallitus on viimeisen kolmen vuoden aikana panostanut noin 40—55 miljoonaa euroa vuosittain painettujen oppimateriaalien lisäämiseen.

Erityisen paljon oppimateriaalien digitalisaatio näkyy lukiokoulutuksessa, jossa digitaalisiin materiaaleihin siirtymistä on perusteltu ylioppilaskokeiden sähköistymisellä. Sanoma Pron Taloustutkimukselta (2020) tilaamassa tutkimuksessa lukiolaisten enemmistö käytti jo tuolloin rinnakkain sekä digitaalisia että painettuja oppimateriaaleja, mutta koki, että painetuista kirjoista he hahmottivat paremmin laajoja kokonaisuuksia ja syventyivät uusiin asioihin paremmin. 78 % omaksui pitkiä tekstejä paremmin lukemalla painettua kirjaa. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä lukion oppimateriaalit muuttuivat maksuttomiksi, mikä johti sähköisten oppimateriaalien myynnin merkittävään kasvuun ja painetun materiaalin vähenemiseen. On arvioitu, että osassa lukiosta jopa 90 % oppimateriaaleista on sähköisiä. Kuitenkin lukiolaiset itse ovat toivoneet painettuja oppimateriaaleja. Esimerkiksi Espoossa ja Tampereella on opiskelijoiden palautteen pe-

## Talousarvioaloite TAA 82/2025 vp

rusteella päätetty antaa mahdollisuus vaihtoehtoisesti opiskella painetusta kirjasta. Helsingin kaupunki päätti vuonna 2024 selvittää, voisiko kaupunki tarjota opiskelijoille enemmän painettuja oppikirjoja. Kaupunginvaltuustossa pidetyissä nuorisoneuvoston puheenvuoroissa myös nuoret kannattivat tätä.

Vuonna 2023 lukion opetusmateriaalien markkinasta Suomen kustannusyhdistyksen mukaan maksuttoman toisen asteen oppimateriaalin hankintojen piirissä oli 91,1 %. Kunnat ja muut lukiokoulutuksen järjestäjät käyttivät oppimateriaaleihin noin 29,5 miljoonaa euroa. Kuntien ja lukiokoulutuksen järjestäjien oppimateriaaleihin käyttämästä kokonaissummasta painetun materiaalin osuus oli noin 4,2 miljoonaa euroa ja 25,3 miljoonaa euroa. Opetushallituksen selvityksen (2018) mukaan lukion oppikirjojen kustannus oli tuolloin keskimäärin 1 410 euroa per opiskelija lukioaikana. Selvitys toteutettiin ennen lukion oppimateriaalien merkittävää digitalisaatiota. Suomen kustannusyhdistyksen selvityksen mukaan lukiolainen sai vuonna 2023 maksuttomia oppimateriaaleja noin 269 eurolla. Yksittäiselle lukio-opiskelijalle hankittavien oppimateriaalien kustannuksen pudotus näin ollen on ollut huomattava, sillä digitaalisten oppimateriaalien lisenssit ovat usein painettuja kirjoja edullisempia.

Kustannusten on arvioitu olevan yksi syy digitaalisten oppimateriaalien suosioon. Kuntien oppivelvollisuuskoulutuksen kustannukset nousivat merkittävästi opiskelijalle maksuttomien oppimateriaalien myötä. Jotta jo valmiiksi haastavassa asemassa olevat kunnat ja lukio-opetusta tarjoavat oppilaitokset pystyvät tarjoamaan enemmän painettuja oppikirjoja, tulee näiden hankintaa tukea taloudellisesti. Meidän tulee ottaa käyttöön Ruotsin mallia vastaava painettujen oppikirjojen tuki ja käynnistää se tulevana vuonna kokeiluna.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että eduskunta lisää 10 000 000 euroa momentille 29.20.35 kuntien ja muiden lukiokoulutuksen tarjoajien avustuksiin painettujen oppimateriaalien hankkimiseksi.*

Helsingissä 3.10.2025

Inka Hopsu vihr